

on-line >>> www.alnari.rs
mail to >>> office@alnari.rs

Naziv originala:
Conn Iggulden
CONQUEROR

Copyright © 2011 by Conn Iggulden
Translation Copyright © 2012 za srpsko izdanje Alnari d.o.o.

ISBN 978-86-7710-832-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

KON IGULDEN

OSVAJAČ

Preveo Vladimir D. Nikolić

alnari
PUBLISHING

Beograd, 2012.

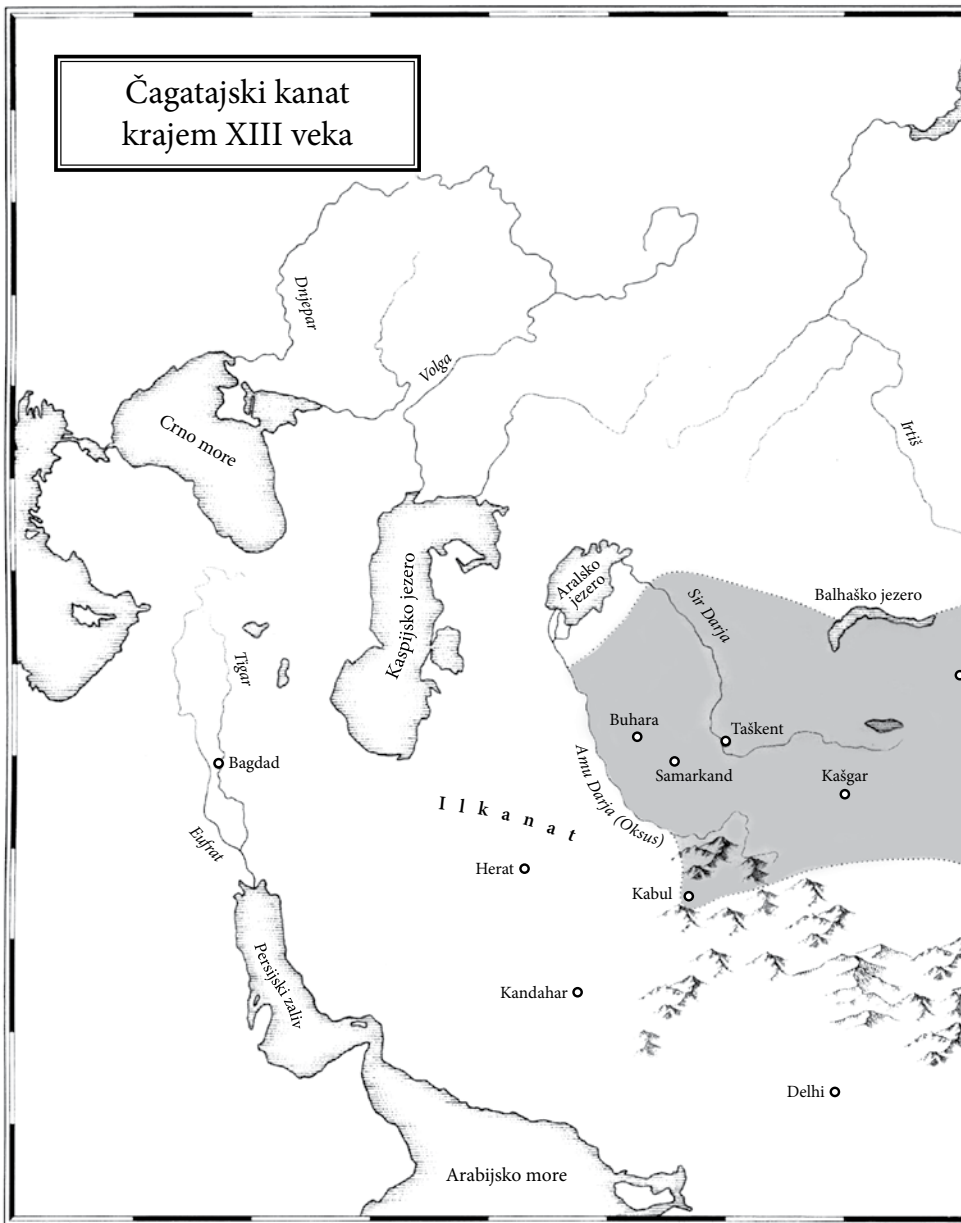
Za Klajva Ruma

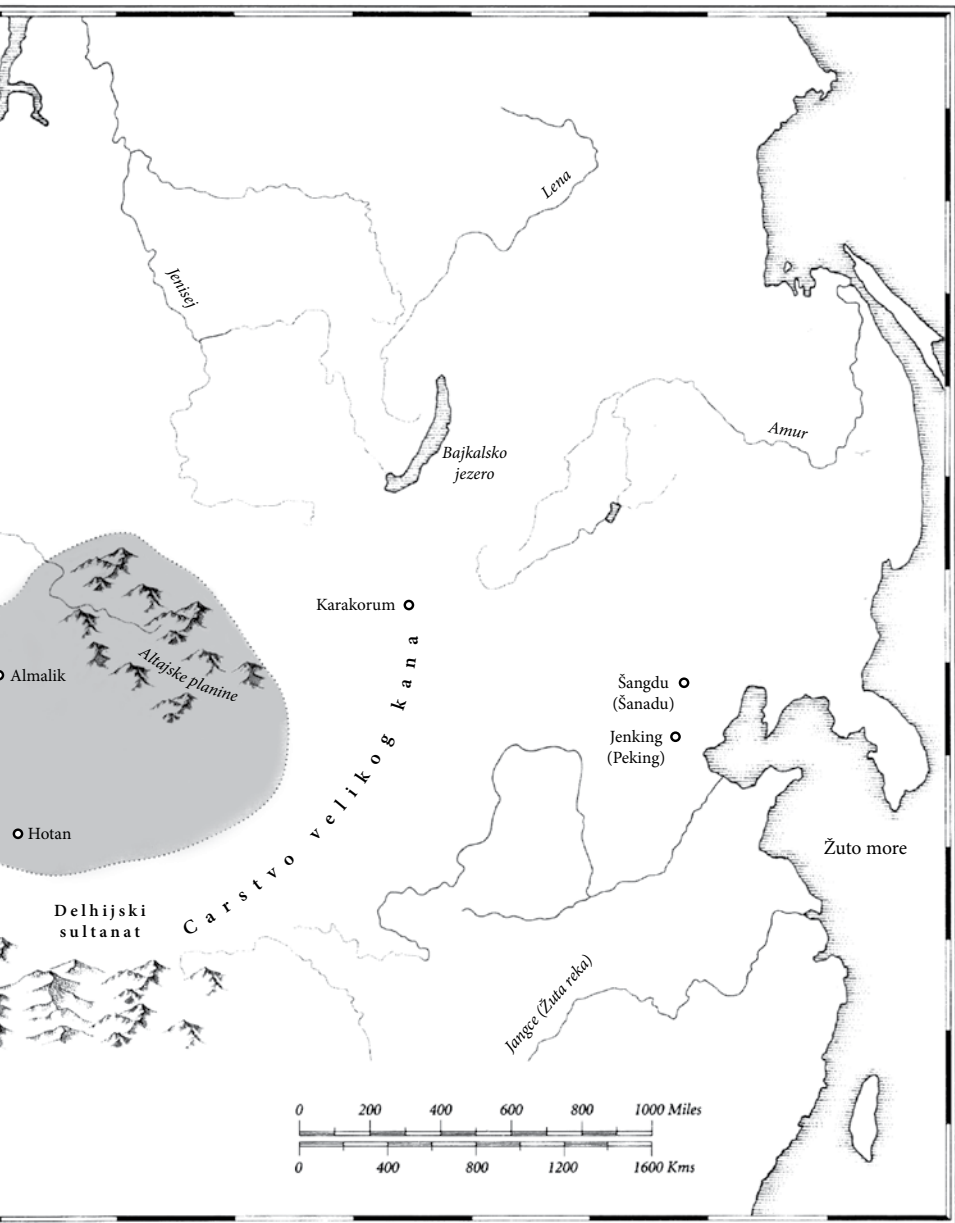
ZAHVALNICA

Bez prvoklasnog truda velikog broja umešnih i posvećenih ljudi, ove knjige verovatno nikada ne bi ugledale svetlost dana. Naravno, moram da se zahvalim Kejti Espiner za redigovanje čudovišta, baš kao i Kiri Godfri, Timu Voleru i Viktoriji Hobs. Da, bilo bi kudikamo lakše bez vašeg uplitanja, ali, što je mnogo važnije, ne bi bilo ovoliko dobro.

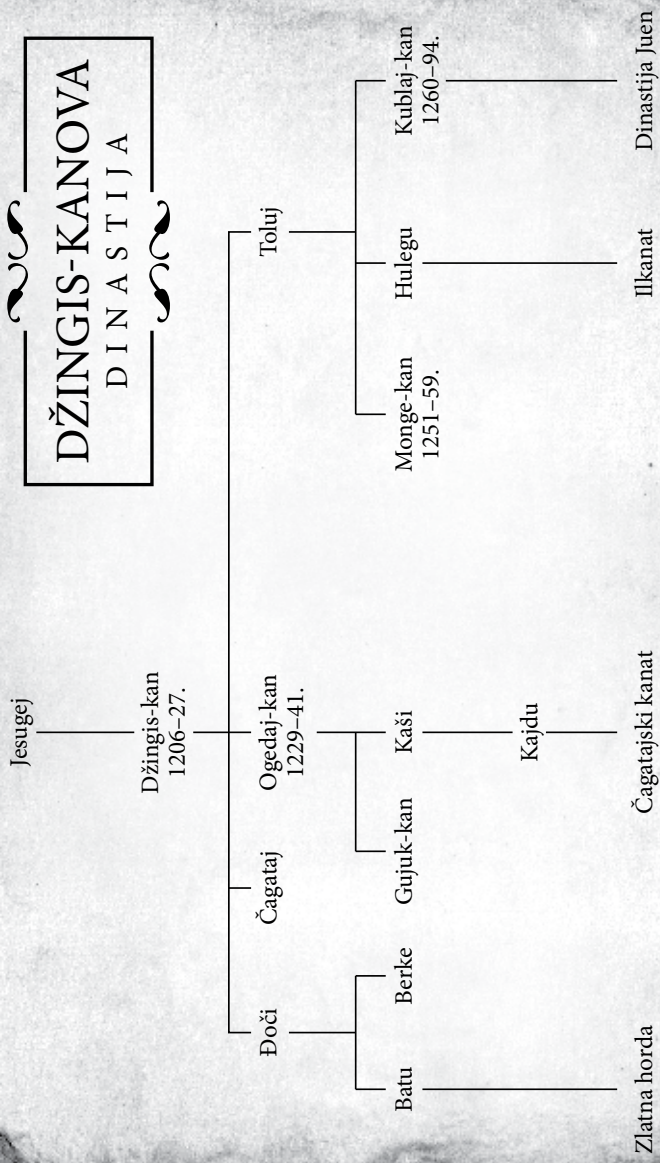
Kon Igulden

Čagatajski kanat
krajem XIII veka

DŽINGIS-KANOVA D I N A S T I J A

Glavni likovi romana *Osvajač*

Monge, Kublaj, Hulegu i Arik-Boke

Četvorica unuka Džingis-kana

Gujuk

Sin Ogedaj-kana i Torogene

Batu

Dočijev sin, Džingis-kanov unuk. Postaje vladar Rusije.

Cubodaj

Veliki general Džingisa i Ogedaj-kana.

Torogena

Gujukova majka, vladala je nacijom kao namesnica posle smrti Ogedaj-kana.

Sorhatani

Majka četvorice Džingisovih unuka – Mongea, Kublaja, Hulegua i Arik-Bokea. Supruga Toluja, najmlađeg Džingisovog sina, koji je žrtvovao život da spase Ogedaj-kana.

Bajdur

Džingisov unuk. Čagatajev sin, Alguov otac. Vladar Čagatajskog kanata smeštenog u okolini Samarkanda i Buhare.

PRVI DEO

1244. n. e.

Oluja besni iznad Karakoruma, a potoci vode teku ulicama i avenijama dok kiša nemilice zasipa zamračeni grad. Izvan debelih gradskih zidina, na hiljade ovaca u torovima stiskaju se jedne uz druge. Ulje u runima ih štiti od kiše, ali tog dana nisu bile izvedene na ispašu, pa ih glad ih nagoni da bleje. S vremena na vreme, jedna ili više životinja bezumno naskaču na sadruge, tvoreći brežuljak nogu koje se ritaju i mahnitih očiju pre nego što ponovo upadnu u uskomešanu gomilu.

Kanova palata je osvetljena uljanim lampama koje trepere i pucketaju na spoljašnjim zidovima i kapijama. Unutra se dobovanje kiše čuje kao prigušeno hućanje, čas glasnije čas tiše, navlačeći se poput zlatnih čaršava preko nadsvođenih hodnika. Sluge zure u dvorišta i vrtove, izgubljene u nemoj opčinjenosti. Stoje u grupama, zaudarajući na vlažnu vunu i svilu, i zanemaruju svoje dužnosti dok ne prođe nevreme.

Potmulo dobovanje kiše samo uvećava Gujukovu razdraženost, kao što bi mu čovek koji tiho pevuši sebi u bradu prekidao tok misli. Pažljivo sipa vino svom gostu i drži se podalje od otvorenog prozora čiji je kameni prag već taman od vlage. Čovek koji je na njegov zahtev došao u palatu nervozno se osvrće po dvorani za prijem. Gujuk pretpostavlja da bi veličina prostorije zapanjila svakoga ko je navikao na niske šatore u ravnicama. Priseća se prvih noći koje je proveo u tihoj palati, moren mišlju da će se tolika težina kamena i crepova svakako obrušiti i smrviti ga. Sad može samo da se smejulji takvim budalastim pomislama, ali vidi kako se pogled njegovog gosta više no jednom podiže ka tavanici.

Gujuk se smeši. Njegov otac Ogedaj sanjao je veličanstvene snove kada je sagradio Karakorum.

Dok spušta glineni krčag s vinom i prilazi gostu, pomisao mu skuplja usta u tanku liniju. Njegov otac nije morao da se ulaguje poglavarima nacije, niti je morao da podmićuje, preklinje ili preti samo da bi dobio titulu koja mu je po pravu pripadala.

„Probaj ovo, Ošire“, kaže i pruža svom rođaku pehar s vinom. „Klizi niz grlo bolje od airaga.“

Pokušava da bude prijateljski nastrojen prema čoveku kojeg jedva poznaje. No, Ošir je jedan od stotinu nećaka i unuka velikog kana, čovek čiju podršku mora da dobije. Oširov otac Kačijun bio je veliki general, čije je ime još živo u sećanju naroda.

Ošir mu ukazuje poštovanje time što pije bez oklevanja, prazneći pehar u dva velika gutljaja, a zatim glasno podriguje.

„Kao voda“, kaže, ali ipak pruža pehar ka Gujuk, tražeći još vina.

Gujukov osmeh postaje usiljen. Jedan od njegovih pratilaca tiho ustaje i prinosi glineni krčag, a zatim iznova puni oba pehara vinom. Gujuk seda na dugački divan prekoputa Ošira, trudeći se iz petnih žila da bude opušten i prijatan.

„Siguran sam da znaš zbog čega sam te večeras pozvao ovamo“, kaže. „Potičeš iz dobre i uticajne porodice. Pristustvovao sam sahrani tvog oca u planinama.“

Ošir se naginje napred, očevidno zainteresovan.

„Bilo mu je žao što nije video zemlje koje si posetio“, kaže Ošir. „Nisam ga poznavao... baš najbolje. Imao je mnogo sinova. Ali znam da je želeo da bude sa Cubodajem u velikom pohodu na zapad. Njegova smrt je bila strašan gubitak.“

„Dabome! On je bio častan čovek“, slaže se olako Gujuk. Želi da ima Ošira na svojoj strani, a isprazni komplimenti nikome ne škode. Duboko udiše. „Pozvao sam te da dođeš ovamo delimično zbog tvog oca. Ta grana porodice sledi tvoje vođstvo, zar ne, Ošire?“

Ošir gleda u stranu, napolje kroz prozor, gde kiša i dalje dobuje po prozorskim pragovima kao da nikad neće prestati. Odeven je u jednostavnu dolamu, ispod koje nosi tuniku i čakšire. Čizme su mu iznošene i neukrašene. Čak mu i šešir izgleda neprikladno u raskoši palate. Uprljan masnoćom njegove kose, isti takav šešir može se pronaći na bilo kom pastiru.

Ošir obazrivo spušta pehar na kameni pod. Lice mu zrači snagom koja Gujuka podseća na njegovog pokojnog oca.

„Uistinu znam šta želiš, Gujuče. Isto sam kazao ljudima tvoje majke, kada su me ranije posetili donoseći mi darove. Kada se plemena okupe, glasaću skupa sa ostalima. Ne ranije. Neću dozvoliti da me bilo ko požuruje, niti ću ishitreno položiti zakletvu vernosti. Trudio sam se da to jasno stavim do znanja svakome ko me je pitao.“

„Dakle, nećeš se zakleti na vernost kanovom rođenom sinu?“, pita ga Gujuk. Glas mu postaje grublji. Krv mu navire u obraze rumene od vina, a Ošir okleva kad ugleda taj znak. Svuda unaokolo, Gujukovi pratioci se vrpolje kao psi kada osete pretnju.

„Nisam to rekao“, odgovara obazrivo. Oseća sve veću nelagodu u takvom društvu i odlučuje da što pre može napusti palatu. Kad mu Gujuk ne odgovori, Ošir nastavlja da objašnjava.

„Tvoja majka je dobro vladala kao namesnica. Niko ne spori da je održala naciju na okupu, tamo gde bi drugi možda dozvolili da se rascepa na komadiće.“

„Žena ne bi trebalo da vlada Džingisovom nacijom“, sažeto odgovara Gujuk.

„Možda. Premda je ona to činila, i to veoma dobro. Planine se nisu srušile.“ Ošir se smeši na sopstvene reči. „Slažem se kako na kraju ipak mora da postoji kan, ali to mora da bude čovek kome su svi odani. Ne sme doći do borbe za prevlast, Gujuče, kakva je postojala između tvog oca i njegovog brata. Nacija je premlada da preživi rat između prinčeva. Kada jedan čovek jasno bude bio u prednosti nad ostalima, glasaću za njega.“

Gujuk skoro ustaje sa sedišta, jedva se obuzdavajući. Da mu ovako sole pamet, kao da *ništa* ne razume, kao da nije proveo dve godine frustrirano čekajući!

Ošir ga posmatra i mršti se na ono što vidi. Ponovo kradomice gleda ostale ljude u prostoriji. Četvorica muškaraca. Nenaoružan je, pošto su mu gardisti oduzeli oružje prilikom pažljivog pretresa na spoljašnjim vratima. Ošir je ozbiljan mladić i ne oseća se prijatno među Gujukovim sadruzima. Postoji nešto u načinu na koji ga posmatraju, kao što tigar gleda u privezanu kozu.

Gujuk natenane ustaje na noge i prilazi mestu na kojem stoji glineni vrč sa vinom. Podiže ga, odmeravajući težinu u ruci.

„Sediš u gradu mog oca, u njegovom domu, Ošire“, kaže. „Ja sam prorođeni sin Ogedaj-kana. Unuk sam velikog kana, a ti mi ipak uskraćuješ zakletvu vernosti, kao da se cenkamo za neku kobilu.“

Gujuk pruža krčag, ali Ošir stavlja dlan preko pehara i odmahuje glavom. Mladić je vidno nervozan što Gujuk stoji iznad njega, ali ipak progovara čvrsto i postojano, ne dozvoljavajući da bude zastrašen.

„Moj otac je odano služio tvom, Gujuče. Ja sam takođe Džingisov unuk, iako nikad neću biti kan. Pa ipak, postoje i drugi sa pravom nasleđivanja. Bajdur na zapadu...“

„Bajdur vlada vlastitim zemljama i ovde ne polaže nikakvo pravo“, breca se Gujuk.

Ošir okleva, a zatim nastavlja da govori. „Sve bi bilo mnogo lakše da te je otac u testamentu proglasio za svog naslednika, prijatelju moj. Polovina poglavara bi ti se dosad već zaklela na vernost.“

„Bio je to stari testament“, kaže Gujuk. Glas mu se produbljuje a zenice šire, kao da vidi samo tminu. Disanje mu se ubrzava.

„Zatim, tu je i Batu“, dodaje Ošir, a glas mu zvuči sve napetije, „iz najstarijeg ogranka porodice, pa čak i Monge, Tolujev najstariji sin. *Postoje* drugi sa pretenzijama na presto, Gujuče. Ne možeš da očekuješ...“

Gujuk podiže glineni vrč, a zglavci prstiju mu se bele od siline kojom steže dršku. Ošir podiže pogled ka njemu u iznenadnom strahu.

„Očekujem *vernost!*“, urla Gujuk. Silovito udara krčagom Ošira po licu, kojem od siline udarca glava leti u stranu. Krv šiklja iz pokidanog mesa iznad Oširove slepoočnice dok podiže ruke da se zaštiti od udarca. Gujuk se penje na niski divan, tako da opkoračuje čoveka. Ponovo spušta krčag. Prilikom drugog udarca, glineni vrč se lomi, a Ošir doziva u pomoć. „Gujuče!“, viče užasnuto jedan od prisutnih muškaraca.

Svi ustaju na noge, ali niko se ne usuđuje da se umeša. Dvojica muškaraca na divanu hvataju se ukoštac. Oširova ruka pronalazi Gujukovo grlo. Prsti su mu klizavi od krvi i ne može da ga uhvati kako treba dok se krčag spušta iznova i iznova, a zatim se odjednom razbija u paramparčad, tako da Gujuk sada u šaci drži samo ovalnu dršku, nazubljenu i grubu. Zadihano diše, drhteći od uzbuđenja. Slobodnom rukom briše krv sa obraza.

Oširovo lice je crvena kaša, i samo jedno oko mu je otvoreno. Ru-kama ponovo poseže ka Gujukovoj guši, ali mlitavo i bez snage. Gujuk ih lako odguruje u stranu, smejući se.

„Ja sam kanov sin“, kaže. „Reci da ćeš me podržati. Reci.“

Ošir ne može da govori. Krv mu je zatvorila grlo. Guši se, a telo mu se žestoko grči. Grgotav zvuk izlazi između njegovih uništenih usana.

„Ne?“, kaže Gujuk. „Nećeš čak ni to da mi pružiš? Tu sitnicu? U tom slučaju sam završio s tobom, Ošire.“ Zabija nazubljenu držalju krčaga nadole dok njegovi sadruzi zaprepašćeno posmatraju. Grgotanje zamire, a Gujuk ustaje i ispušta krhotinu iz šake. Zgađeno gleda u sebe, najednom svestan da je prekriven krvlju, od isprskane kose do ogromne mrlje koja mu se sliva niz odeždu.

Dok mu se pogled ponovo usredsređuje, postaje svestan okruženja. Vidi otvorena usta svojih pratilaca, od kojih trojica stoje i blenu kao budale. Samo jedan je zamišljen, kao da je upravo prisustvovao običnoj svađi, a ne hladnokrvnom ubistvu. Gujuk ga gleda. Gansuk je visoki mladi ratnik za koga se priča da je najbolji strelac pod njegovom komandom. Ratnik prvi progovara smirenim glasom i bezizražajnog lica.

„Gospodaru, primetiće njegovo odsustvo. Dozvoli mi da ga iznesem odavde dok je još uvek mrak. Ako ostavim telo u nekom sokaku, njegova porodica će pomisliti da ga je napao neki lopov.“

„Bilo bi još bolje da ga uopšte ne pronađu“, kaže Gujuk. Prstima briše mrlje krvi sa lica, ali bez ljutnje. Njegov gnev je iščezao i sada se oseća potpuno smireno.

„Biće učinjeno, gospodaru. U južnoj četvrti se kopaju nove jame za nuždu...“

Gujuk podiže ruku da ga prekine.

„Ne moram da znam sve detalje. Postaraj se da nestane, Gansuče, i imaćeš moju zahvalnost.“ Gleda u ostale muškarce. „Dakle? Može li Gansuk sam da se snađe? Jedan od vas mora da se ratosilja mojih lakeja. Ako vas bilo šta pitaju, kazaćete im da je Ošir ranije otišao iz palate.“ Osmehuje se krvavog lica. „Recite im da mi je moj rođak obećao svoj glas na plemenskom okupljanju, da mi se zakleo na vernost. Možda mi budala može koristiti u smrti, kad već to nije hteo za života.“

Njegovi pratioci kreću, a Gujuk odlazi, zaputivši se ka kupatilu do koga može da stigne ne prolazeći kroz glavni hodnik. Već godinu dana ili duže se nije okupao bez pomoći služinčadi, ali mu Oširova krv nadražuje kožu i želi da bude čist. Nedaće koje su ga razjarile ranije u toku večeri sada polako nestaju, i hoda lakim korakom. Voda će biti hladna,

ali on se od malih nogu kupa u zamrznutim rekama. To mu krepí duh i čeliči ga, podsećajući ga da je živ.

Gujuk stoji nag u železnoj kadi kineske izrade sa isprepletenim zmajevima na ivici. Ne čuje otvaranje vrata dok podiže drvenu kofu i sipa vodu na glavu. Od hladnoće drhti i dahće, koža mu se ježi, a penis skuplja. Kad otvori oči, štreca se kad ugleda svoju majku u prostoriji. Baca pogled na gomilicu zgužvane odeće na podu. Krv na odeći se već meša sa vodom, a ružičasti mlazevi teku preko drvenog poda.

Gujuk pažljivo spušta praznu kofu na pod. Torogena je krupna žena i čini se kao da ispunjava skućenu prostoriju.

„Ako želiš da razgovaraš sa mnom, majko, biću čist i odeven za nekoliko trenutaka.“ Vidi kako majčin pogled pada na vrtlog krvave vode na podu i gleda u stranu, podiže kofu i ponovo je puni ružičastom vodom iz kade. Palata poseduje sopstvene slivnike, koje su kineski stručnjaci sagradili od keramičkih pločica. Kada ukloni čep, umrljana voda će nestati u dubinama ispod grada, mešajući se sa sadržajem noćnih posuda i prljavštinom iz kuhinja, uklanjajući sve dokaze. Kanal prolazi pored Karakoruma i Gujuk pretpostavlja da će se voda izliti u njega, ili u neku jamu gde će je zemlja upiti. Ne zna mnogo o tome, niti ga takvi detalji preterano zanimaju.

„Šta si to učinio?“, pita Torogena. Lice joj je bledo kao kreč dok podiže njegovu tuniku, pocepanu i natoplenu vodom.

„Ono što sam morao“, odgovara joj Gujuk. Još uvek drhti i nije raspoložen da ga majka ispituje. „Ne tiče te se. Narediću slugama da spale odeću.“ Ponovo podiže kofu iznad glave, a zatim se umara od njenog ispitivačkog pogleda. Spušta je i izlazi iz kade.

„Naložio sam slugama da mi donesu čistu odeću, majko. Trebalo bi da su je dosad već doneli u dvoranu za prijeme. Osim ako ne nameravaš da čitav dan stojiš tu i zuriš u mene, možda bi mogla da odeš i da mi je doneseš.“

Torogena se ne miče.

„Ti si moj sin, Gujuče. Radila sam na tome da te zaštitim, da sakupim saveznike. Koliko si mog truda uništio za jednu jedinu noć? Misliš li da ne znam da si pozvao Ošira u palatu? Da ga niko nije video kako odlazi? Jesi li budala, Gujuče?“